

Ústřední komise fyzikální olympiády České republiky
Úlohy krajského kola 62. ročníku FO
kategorie D

1. Automobil a dva motocykly

Po přímé silnici projížděl automobil stálou rychlostí o velikosti $18 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}$. Z vedlejší silnice se v okamžiku míjení začal za automobilem rozjíždět motocykl rovnoměrně zrychleným pohybem se zrychlením o velikosti $2,0 \text{ m} \cdot \text{s}^{-2}$. Po ujetí vzdálenosti 100 m přešel jeho pohyb na rovnoměrný. Se zpožděním 6,0 s se z téhož místa vedlejší silnice začal rozjíždět druhý motocykl rovnoměrně zrychleným pohybem se zrychlením o velikosti $3,0 \text{ m} \cdot \text{s}^{-2}$. Jeho rozjíždění trvalo 8,0 s, poté pokračoval v jízdě rovnoměrným pohybem.

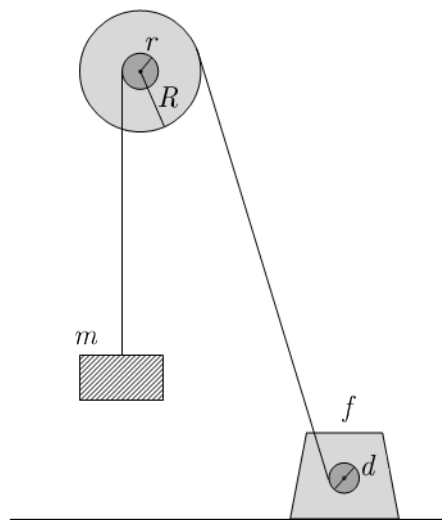
- Proveďte potřebné výpočty a na časovém intervalu $\langle 0 \text{ s}; 20 \text{ s} \rangle$ sestrojte graf závislosti rychlosti na čase všech tří vozidel.
- Určete všechny časy vzájemného předjetí vozidel za předpokladu, že jejich rovnoměrný pohyb dlouhodobě pokračuje a že šířka silnice umožňuje libovolné předjetí bez vzájemného omezení.
- Určete vzdálenost mezi prvním a posledním vozidlem v čase přesně 1 min od okamžiku výjezdu prvního motocyklu.

2. Kolo na hřídeli

Břemeno o hmotnosti $m = 80 \text{ kg}$ je přes kolo na hřídeli taženo elektromotorem vzhůru do konečné výšky $h = 7,5 \text{ m}$. Hnací kolo elektromotoru má průměr $d = 6,0 \text{ cm}$ a otáčí se s frekvencí $f = 4,5 \text{ Hz}$. Poloměr hřídele je $r = 5,0 \text{ cm}$, poloměr kola $R = 26 \text{ cm}$. Jedno i druhé lano se vždy navíjí nebo odvíjí na plášti příslušného válce.

- Určete užitečný výkon P elektromotoru při tažení břemene vzhůru.
- Určete dobu t , za kterou je břemeno vytaženo do konečné polohy.
- Určete periodu T otáčení kola na hřídeli.
- Které body se pohybují s největším dostředivým zrychlením; body na obvodu hřídele, body na obvodu kola, nebo body na obvodu hnacího kola? Určete hodnotu tohoto zrychlení.

Tíhové zrychlení je $g = 9,81 \text{ m} \cdot \text{s}^{-2}$. Tloušťku lan a jejich hmotnost považujte za zanedbatelnou. Dobu rozběhu a zastavení zanedbejte, celý pohyb považujte za rovnoměrný. Řešte obecně i pro dané číselné hodnoty.

Obr. 1

3. Zastavení automobilu

Automobil působením stálé brzdící síly o velikosti $F = 3400 \text{ N}$ zastavil za čas $t = 12,0 \text{ s}$ na dráze $s = 150 \text{ m}$.

- Určete kinetickou energii E_k automobilu před začátkem brzdění.
- Určete hmotnost m automobilu.
- Určete dráhu s_1 ujetou za první třetinu doby brzdění.
- Určete čas t_2 měřený od začátku brzdění, v němž rychlost automobilu klesla na třetinu počáteční rychlosti.

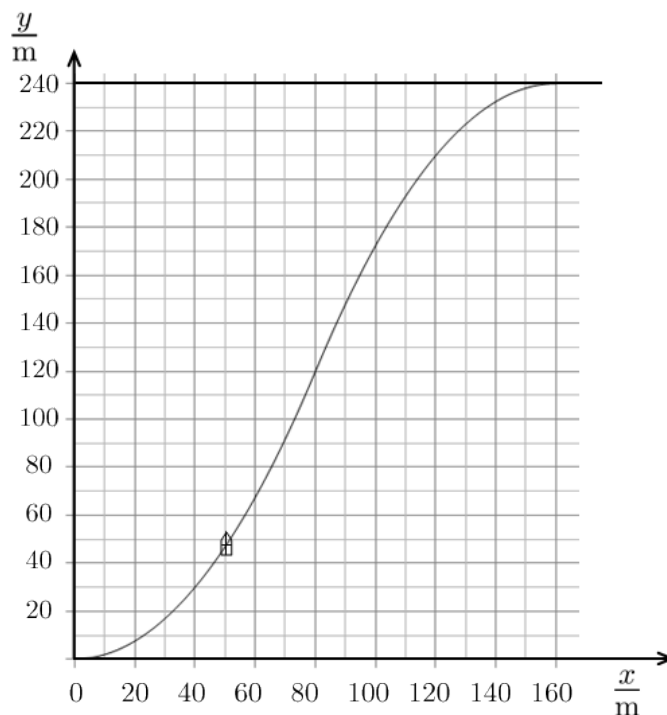
Řešte nejprve obecně, pak pro zadané hodnoty.

4. Člun na řece

Řeka s rovnými rovnoběžnými břehy má šířku $d = 240 \text{ m}$ a voda teče v celém řečišti rychlostí o velikosti $v_0 = 2,0 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}$. Malý motorový člun je u jednoho břehu ukotven tak, že jeho podélná osa směřuje kolmo k břehu. V jednom okamžiku člun uvolníme a současně motor začne loďku uvádět do rovnoměrně zrychleného pohybu kolmo ke směru toku. Když člun dorazí do středu řeky, bude jej motor udržovat v rovnoměrně zpomaleném pohybu se zrychlením o stejné velikosti. V obrázku je v souřadnicovém systému Oxy pevně spojeném s břehy řeky znázorněna trajektorie člunu, tvoří ji dvě na sebe navazující shodné části paraboly.

- Určete čas t_0 , ve kterém člun dopluje k protilehlému břehu.
- Určete velikost a zrychlení člunu.
- Určete velikost okamžité rychlosti v_1 člunu vzhledem k břehu v poloze znázorněné v obrázku.
- Určete souřadnice x_2, y_2 polohy v okamžiku, kdy velikost rychlosti člunu vzhledem k břehům je $v_2 = 5,0 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}$.

Rozměry člunu vzhledem k uvažovaným vzdálenostem zanedbejte.

Obr. 2